

Zveřejněno dne:

Sejmuto dne:

Č.J.: MK 14623/2015 OPP

(NÁVRH)

Opatření obecné povahy č. /2015, o prohlášení památkové zóny Kačerov a určení podmínek její ochrany

Ministerstvo kultury, jako příslušný správní orgán, podle § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 132/2000 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., a § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), vydává opatření obecné povahy, kterým

prohlašuje

**část území s historickým prostředím osady Kačerov,
obec Zdobnice, k. ú. Kačerov u Zdobnice (k.ú. 792616),
okres Rychnov nad Kněžnou, kraj Královéhradecký,**

za památkovou zónu.

Článek 1 Předmět ochrany

Předmětem ochrany v památkové zóně Kačerov jsou kulturní hodnoty zejména urbanistické, architektonické, historické, umělecké, estetické a krajinné, které mají hmotnou podstatu, dokládají urbanistický, stavebně historický a kulturní vývoj sídla a vytvářejí jeho prostředí. Předmětem ochrany je dochovaný příklad sídelního útvaru orlickohorského podhůří, celkové urbanistické rozložení objektů, struktura zástavby, charakter jednotlivých objektů, jejich vazba na přilehlou krajinu, komunikace, vodní toky a stopy jejího hospodářského využití v přilehlé krajině.

Článek 2

Podmínky ochrany

K zajištění památkové ochrany památkové zóny, jejích kulturních hodnot a prostředí tvořeného stavbami, architektonickými soubory, jednotlivými objekty, uspořádáním pozemků, pozemními komunikacemi, veřejnými prostranstvími, vodními toky a trvalými porosty se stanovují tyto podmínky ochrany:

- a) stavby a pozemky musí být využívány v souladu s jejich kulturními hodnotami a musí být respektovány jejich kapacitní a technické možnosti;
- b) veškeré úpravy pozemků, staveb a jejich součástí, zařízení, veřejných prostranství, objektů a dřevin musí být prováděny v souladu s kulturními a s architektonickými kvalitami celku i detailu;
- c) při umístění stavby a zařízení a změně stavby musí záměr respektovat prostorové uspořádání dotčených nemovitostí a jejich kulturní hodnoty a jeho realizaci nesmí dojít k negativním změnám estetickým, technickým a funkčním;
- d) při nové výstavbě, přestavbě objektů musí být respektován charakter a měřítko zástavby, objemové proporce staveb, urbanistická skladba, terénní úpravy, prostorové uspořádání památkové zóny ve formě a míře odpovídající památkovému významu jednotlivých částí i celku zóny.

Článek 3

Vymezení hranice památkové zóny

Kačerov (ZSJ 192619), k. ú. Kačerov u Zdobnice, obec Zdobnice, okres Rychnov nad Kněžnou, kraj Královéhradecký

Výchozím bodem hranice je západní roh p.č. 144, v místě styku p.č. 144, 3102, 3065, odkud hranice pokračuje směrem k východu po severní hraně p.č. 144. Dále obejde směrem k jihu p.č. 3108 a napojí se na komunikaci p.č. 3065. Podél ní postupuje k jihu po hranici p.č. 3107, 3109, 3110, 3125. V místě styku p.č. 3125 a p.č. 3137 se hranice lomí a směřuje na východ po severní straně p.č. 3137, p.č. 3132, p.č. 3128, p.č. 17, p.č. 3129, kde se hranice lomí směrem k jihu na p.č. 3130 a p.č. 3133. Zde se hranice připojí k vnější hraně komunikace p.č. 3137 a pokračuje po jejím vnějším okraji k západu a sleduje jižní stranu p.č. 3138, 3139, 3140, do místa styku s komunikací p.č. 3065. Zde se hranice láme a postupuje podél komunikace p.č. 3065 k jihu, po hranici p.č. 3143, 3149 až do bodu styku s p.č. 3147, kterou obejde a hranice pokračuje znovu podél východního okraje komunikace p.č. 3065 k jihu. V bodě styku p.č. 3065 s p.č. 3 se hranice lomí a obchází pozemky p.č. 3 a p.č. 28 a opět se vrací do svého původního směru podél komunikace p.č. 3065 podél p.č. 29/1, 3183, 3182 a 3181. Na jihu u p.č. 4005 se obrací k severu až k p.č. 3221, kde hranice pokračuje západním směrem po jižním okraji parcel p.č. 3221, 3222, 3223, 3224, 3226, 3228 až na konec p.č. 3219, kde kolmo překročí p.č. 3197 v napojení na jižní stranu p.č. 3207. Hranice dále pokračuje podél vnějších jižních hran p.č. 3206, p.č. 116 a opět p.č. 3206. U severozápadního rohu p.č. 3206 opustí kresbu parcely překročením p.č. 3196/1 směrem k severovýchodu na jižní roh p.č. 3211. Hranice tuto parcelu ze západu krátce kopíruje a znovu ze severozápadního rohu překročí p.č. 3196/1 na jihovýchodní roh vnější parcely p.č. 3205. Pokračuje podél západní strany p.č. 3196/1 ke komunikaci p.č. 3232, kterou krátce na jižní straně kopíruje až do bodu styku p.č. 3232, 3204 a 3216, kde se napojí na jižní stranu p.č. 3216. Hranice dále pokračuje

směrem k severu podél západního okraje p.č. 3216, p.č. 3236 až k p.č. 3288, kde se láme směrem k západu. Po napojení na hranu p.č. 3014 pokračuje severním směrem podél západního okraje p.č. 3288 a p.č. 3300 až k p.č. 3335, kde se láme a pokračuje podél severní hranice p.č. 3300 a 3301 až k p.č. 3302, kde se hranice se zalamuje k severu a pokračuje podél západních stran p.č. 3302, 3315, 3314, 3329 až ke komunikaci p.č. 3335. Tuto komunikaci kolmo přetne k p.č. 3332 a pokračuje na sever po východní hraně p.č. 3332 až do bodu styku p.č. 3344, 3343 a 3332, kde kolmo překročí komunikaci p.č. 3343 v napojení na jihovýchodní roh p.č. 3345. Dále hranice pokračuje podél jižní strany p.č. 3345 a p.č. 3346, kterou obejde směrem k severu až ke komunikaci p.č. 3014, kde se hranice láme a pokračuje k výchozímu bodu podél severozápadních stran p.č. 3346, 3343, 3354, 3355, 3362, 3363. Ze severního rohu p.č. 3363 hranice překročí komunikaci p.č. 3065 a napojí se na výchozí bod, kde se hranice uzavírá.

Zpracováno podle právního stavu ke dni 30. 4. 2015.

Článek 4 Účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti v souladu s ustanovením §173 odst. 1 správního řádu patnáctým dnem ode dne jeho zveřejnění.

Článek 5 Poučení

Do opatření obecné povahy a jeho odůvodnění může podle § 173 odst. 1 správního řádu každý nahlédnout u správního orgánu, který opatření obecné povahy vydal. Proti prohlášení památkové zóny vydanému formou opatření obecné povahy nelze podle § 173 odst. 2 správního řádu, podat opravný prostředek.

Odůvodnění

Ustanovení § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon č. 20/1987 Sb.), umožňuje sídelní útvar nebo jeho část, která vykazuje významné kulturní hodnoty, prohlásit za památkovou zónu. Pro prohlášení památkové zóny je podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., určující charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.

Opatření obecné povahy je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, s Listinou základních práv a svobod a s Ústavou České republiky, respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a opatření obsažená v tomto opatření obecné povahy neporušují ústavní principy rovnosti v právech a zákazu retroaktivity. Prohlášení památkové zóny formou

opatření obecné povahy na rozdíl od dosavadní aplikační praxe vychází z doporučení pracovní komise Legislativní rady vlády – komise pro správní právo k návrhu vyhlášky o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny. Pracovní komise ve svém vyjádření vychází z toho, že podle § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany, avšak ustanovení výslovně neuvádí formu vyhlášky ministerstva ve smyslu čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR. Výslovné zmocnění k vydání vyhlášky pak neobsahuje ani § 45 uvedeného zákona, a proto ji nelze vydat. Vzhledem k tomu, že prohlášení území za památkovou zónu svou povahou a obsahem po materiální stránce není podle názoru komise právním předpisem, ale spíše opatřením obecné povahy, neboť jde o správní akt s konkrétně vymezeným předmětem a obecně určeným okruhem adresátů, doporučuje tato komise vyhlásit památkovou zónu formou opatření obecné povahy podle části šesté správního řádu. Ministerstvo kultury pravomoc k vyhlášení památkových zón má a k vydání opatření obecné povahy se na rozdíl od vyhlášky podle ustálené soudní judikatury výslovné zákonné zmocnění nevyžaduje, postačuje pravomoc vydat závazný správní akt, který není ani právním předpisem ani rozhodnutím ve správním řízení. K dané problematice se pak vztahuje zejména náleznost ÚS ze dne 19. 11. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 14/07, který se přiklonil k materiálnímu pojetí institutu opatření obecné povahy, tzn., že není nezbytné výslovné zákonné zmocnění k vydání opatření obecné povahy, postačuje naplnění pojmových znaků (konkrétnost předmětu a obecnost adresátů) a pravomoc příslušného orgánu.

Opatření obecné povahy není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv ani obecně uznávaných zásad mezinárodního práva. Konkrétně se to týká mezinárodních smluv, ke kterým Česká republika přistoupila, jako je například Úmluva o architektonickém dědictví Evropy (publikovaná pod č. 73/2000 Sb., m. s.), Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (publikovaná pod č. 159/1991 Sb. m. s.) a Evropská úmluva o krajině (publikovaná pod č. 13/2005 Sb. m. s.). Pro prohlášení památkových zón nejsou v rámci Evropské unie stanovená jednotná pravidla, právní úprava je plně ponechána na pravomoci členských států.

Na území památkové zóny nebyla až dosud uplatňována plošná regulace vyplývající ze zákona č. 20/1987 Sb. Ochranu požívaly pouze jednotlivé objekty prohlášené za kulturní památky, zatímco ostatní památkově hodnotné nemovitosti, které významným způsobem spoluvytváří prostředí sídla, zůstávaly z hlediska památkové péče bez jakékoliv ochrany.

Důvody k prohlášení památkové zóny

Na základě provedeného památkového plošného průzkumu obce Kačerov, excerpte vybraných historických písemných a mapových podkladů a vyhodnocení takto získaných poznatků, jejichž výsledky jsou obsaženy v předkládaném elaborátu, je možno konstatovat, že posuzovaná lokalita se souborem lidové architektury splňuje podmínky nezbytné pro její prohlášení za památkovou zónu

Památková zóna představuje urbanisticky a historicky dochovaný zcela unikátní sídelní útvar lidové architektury, tvořený převážně drobnější volně rozptýlenou chalupnickou a domkářskou zástavbou, vzniklý nejspíše ve vrcholné fázi osidlování oblastí pod Orlickými horami a rozrůstající se podél toku Liberského potoka v krajině, která byla formována lidskou

činností. Kromě nepočetného zbytku bohatších usedlostí jde o unikátní soubor sociálně vyhraněného typu staveb uchovávací si dosud svou architektonickou podobu bez vážnějších novodobých znehodnocujících zásahů. Základním znakem památkové zóny Kačerov je zachované prostorové a půdorysné uspořádání, tj. zasazení urbanisticko architektonické struktury s uceleným historickým sídelním uspořádáním do přírodního prostředí.

Prohlášením památkové zóny jsou vytvořeny podmínky pro zachování kvalit lokality s výraznou památkovou hodnotou. Je vymezeno památkově významné území, stanoveny zásady jeho ochrany a jsou vytvořeny podmínky pro stavební a další činnosti, které budou směřovat k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.

Základem pro vymezení území památkové zóny byl provedený terénní průzkum. Revizi území a zhodnocení jeho historického a památkového významu provedl podrobně Národní památkový ústav (odborná organizace státní památkové péče) a na základě výsledků této revize bylo odbornou organizací státní památkové péče doporučeno prohlášení památkové zóny. Národní památkový ústav vycházel při zpracování návrhu na prohlášení památkové zóny z dostupné literatury, odborných pramenů a výsledků průzkumu území. Odborný průzkum spočíval v prověření dochovaných památkových hodnot. Především se jedná o hodnoty architektonické, urbanistické a historické. Z podkladů je zřejmé, že prohlášení památkové zóny Kačerov a navržení krajinářských, urbanistických a architektonických regulativů v předmětném území je ve veřejném zájmu vyplývající ze zákona č. 20/1987 Sb.

V současné době není v území vyhlášena žádná z forem plošné památkové ochrany. V případě, že by nebylo přikročeno k prohlášení území za památkovou zónu, mohlo by dojít k zániku památkových hodnot území v důsledku realizace nevhodných stavebních záměrů. Nenahraditelné hodnoty naší historie jsou zároveň hodnotami evropského kulturního dědictví a jejich opomíjení je v rozporu se zájmy státní památkové péče podle zákona č. 20/1987 Sb., i mezinárodních smluv, ke kterým Česká republika přistoupila, jako je například Úmluva o architektonickém dědictví Evropy, Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a Evropská úmluva o krajině. Pouze v případě, že bude zavedena v území regulace podle zákona č. 20/1987 Sb., je možné zabezpečit, aby při stavební činnosti v území byly dostatečně respektovány a chráněny jeho památkové kvality.

Výkon státní správy v oblasti památkové péče probíhá ve značném rozsahu v návaznosti na zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen stavební zákon). Ve stavebních a územních řízeních jsou orgány památkové péče dotčenými orgány a jejich závazná stanoviska jsou podkladem pro rozhodnutí stavebního úřadu podle § 136 odst. 1 písm. b) správního řádu. Hranice památkové zóny se jako sledovaný jev promítne postupem podle stavebního zákona do územně analytických podkladů.

Vymezení předmětu a podmínek ochrany, vymezení hranic území památkové zóny

Předmětem ochrany v památkové zóně jsou obecně vymezené kulturní hodnoty zejména architektonické, urbanistické, historické, umělecké, estetické a krajinné, které mají hmotnou podstatu, dokládají urbanistický, stavebně historický a kulturní vývoj sídla a vytvářejí jeho jedinečné prostředí. Specifikace konkrétních kulturních hodnot jednotlivých nemovitostí a stanovení podmínek pro jejich ochranu je věcí individuálních správních aktů. Při určování konkrétních kulturních hodnot památkové zóny a jednotlivých nemovitostí vycházejí správní orgány z vyjádření odborné organizace státní památkové péče, plánu ochrany, pokud je

zpracován, případně též ze stavebně historických průzkumů a dalších důkazů podle uvážení správního orgánu, který by měl zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Ustanovení čl. 2 stanovuje obecné podmínky ochrany památkové zóny, která je charakterizována jako celek tvořený stavbami, architektonickými soubory, kulturními památkami, jednotlivými objekty, uspořádáním pozemků, pozemními komunikacemi, veřejnými prostranstvími, vodními toky a trvalými porosty, tedy urbanistickou strukturou a přírodními prvky. Dále jsou stanoveny podmínky ochrany, které směřují k zachování kulturních hodnot památkové zóny a jejího prostředí. Je určeno, jaké zásady by měly být uplatněny při umísťování staveb, zařízení a terénních úpravách. Důraz je kladen na to, aby byla zachována urbanistická skladba území, využití nemovitostí bylo v souladu s jejich kulturními hodnotami a úpravy staveb, veřejných prostranství, objektů a dřevin směřovaly k zachování jejich kulturních hodnot. Při umístění nových staveb a změnách dokončených staveb nesmí dojít k žádnému poškození dotčených nemovitostí.

Vymezení hranic památkové zóny odpovídá zjištěným památkovým kvalitám území tak, aby s tím spojená regulace měla opodstatnění. Při vymezení památkové zóny Ministerstvo kultury vycházelo z návrhu Národního památkového ústavu a—podrobného terénního průzkumu. Památková zóna zahrnuje lokality s nejcennější historickou zástavbou, nejhodnotnější architekturou a urbanizovanou zelení v daném sídle. Přes jistý úbytek původní zástavby a přes rušivé působení novodobé zástavby si památková zóna zachovala původní regionální charakteristiku v původním prostředí venkovské krajiny. Důležitým znakem kulturního prostředí památkového území spočívá proto ve vztahu architektury a venkovského prostředí s jeho přírodními hodnotami. V zájmu ochrany hodnot památkové zóny Kačerov je nezbytné respektovat vztah architektury a prostředí i venkovskou dimenzi prostředí s podílem přírodních prvků.

Hranice památkové zóny byla vedena tak, aby nedošlo k nadměrnému a neodůvodněnému zatěžování veřejnosti regulací vyplývající z prohlášení památkové zóny. Přiměřenost byla posuzována především ve vztahu ke komplexnosti ochrany dochovaných památkových kvalit území. Vymezení památkové zóny Kačerov v předmětném rozsahu je zcela v souladu s principy historického urbanismu, odpovídá současnému stavu odborného poznání v oblasti vesnických sídel a zároveň koresponduje s hodnocením a postupem uplatňovaným v rámci celé České republiky.

Památková zóna je identifikována názvem osady, obce, kódem základní sídelní jednotky, názvem katastrálního území, okresu a kraje. Popis hranice památkové zóny začíná v severní části území v jasně identifikovatelném výchozím bodě a dále postupuje ve směru pohybu hodinových ručiček zpět k výchozímu bodu, kde se hranice uzavírá. Hranice je vedena po hranicích pozemků. Pokud je nutno přetnout komunikaci nebo větší nedělený pozemek, je trasa popsána jako spojnice identifikovaných bodů, nebo je definována přesně určeným směrem. K popisu jsou užívána čísla parcel, po jejichž hranici hranice památkové zóny prochází. V popisu nejsou rozlišeny stavební a pozemkové parcely. Popis hranic byl zpracován podle údajů zveřejněných na <http://nahliznidokn.cuzk.cz/> dne 30. 4. 2015.

Podrobnou mapu památkové zóny Kačerov zpracovává odborná organizace státní památkové péče do 90 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto opatření obecné povahy. Kopie této mapy, které rozešle Ministerstvo kultury, budou uloženy u Ministerstva kultury, odborné organizace

státní památkové péče, Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou a obce Zdobnice, na jejímž území se památková zóna nachází.

Charakteristika předmětného území

Historický vývoj – Počátky vesnice nejsou zcela jasné. První bezpečně doložená zmínka o existenci lokality se datuje až k roku 1571, vztahuje se však jen k plavení dřeva po potoku. Vesnice je poprvé doložena k roku 1577 jako součást rychnovského paství. Vesnice se historicky skládala ze dvou relativně svébytných částí, pro které se vžilo (neoficiální) označení „Horní“ a „Dolní Kačerov“. Osou dolní části vesnice byl tok Liberského potoka. Horní část byla rozložena na svazích nad prameništěm potoka při silnici z Velkého Uhřínova do Zdobnice. Nesporný význam pro dějiny a hospodářský vývoj vesnice měl vznik nových sklářských hutí na rychnovském panství, nejprve v Kunčině vsi a následně i v Kačerově. První písemně doloženou zmínku o sklářské činnosti nacházíme v rychnovském vrchnostenském urbáři z roku 1562. V osadě Horní Kačerov, v areálu bývalého č.p. 1, se nacházela novověká sklárna, která sem byla přenesena v r. 1567 z Kunčiny Vsi a fungovala až do poloviny 17. století. Již v době před třicetiletou válkou byl Kačerov dosti velkou vesnicí s početnou zástavbou, převážně však nižší sociální kategorie. Tyto údaje znamenají, že již v první polovině 17. století vesnice existovala přibližně ve svém konečném půdorysném rozsahu. Již tehdy musel existovat zárodek pozdější velmi početné chalupnické a domkářské zástavby. Skutečný demografický nárůst, spojený s velkým rozvojem zástavby, ovšem přinesla až doba 18. a první poloviny 19. století. Rozsáhlé a početné enklávy sklářských chalup a domků vznikaly především na dně údolí potoka v dolní části vesnice, kde existovaly též dva mlýny, a na svazích okolo silnice do Zdobnice v Horním Kačerově.

V elaborátu Berní ruly z roku 1654 zde bylo zaznamenáno celkem 31 usedlostí osazených (z toho 3 selské, 19 chalupnických a 9 zahradnických) a 1 pustá. Roku 1790 měla vesnice 60 domů, na sklonku feudálního období roku 1848 měla vesnice již 81 domů a 530 převážně německy mluvících obyvatel. Kromě podhorského zemědělství se ve vsi provozovalo pastevectví a pěstování lnu. V obci postupně fungovaly 3 mlýny, několik hospod, řeznictví, kolářství, kovářství. Místní obyvatelé si přivydělávali tkalcovstvím a lepením lubových krabiček. Po druhé světové válce a odsunu německy mluvícího obyvatelstva se většina vesnických sídel Orlických hor zcela vylidnila (v letech 1945 až 47 směřoval odsun na území pozdější NDR). V případě Kačerova vedly poválečné události k úplnému zániku horní části vesnice (tzv. Horního Kačerova) i většiny velkých usedlostí.

Urbanistické zhodnocení – Lokalita Kačerov se nachází v členité krajině jihozápadního podhůří Orlických hor. Rozkládá se po obou stranách a na dně údolí Liberského potoka. Zdejší krajina širšího okolí má charakter podhorské vrchoviny rozdělené téměř rovnoběžnými zalesněnými zářezy údolí říček Bělé, Kněžné, Zdobnice, Liberského potoka a jejich přítoků na táhlé hřbety s plochými, zemědělsky obdělávanými temeny.

Kačerov představuje z památkového hlediska velmi hodnotnou lokalitu. Ve vsi se navzdory novodobým ztrátám dochoval jedinečný soubor převážně roubené lidové architektury charakteristické pro oblast Orlických hor. Zastoupeny jsou především přízemní chalupy tzv. východosudetského typu vesměs asi již z přelomu 18. a 19. století: domy s chlévní dispozicí, s roubenými světnicemi (zpevněnými stěnovými kleštinami) a zděnými zadními díly (v některých případech opatřenými kamennými portálky). Jen výjimečně jsou zachovány

i domy celoroubené. K charakteristickým prvkům patří bedněné přístavky a vstupní zádveří, bedněné štíty, někdy s podlomením. Vzácně se zachovaly i detaily okének ve štítu s typickou stříškou a další prvky charakterizující roubenou architekturu Orlických hor. V průběhu druhé poloviny 19. a na počátku 20. století byla řada domů postupně přestavována a rozšiřována, současně některé domy dostaly dnes již převažující sedlové střechy s vaznicovými krovy na bedněných půdních polopatrech. Některé úpravy (zobytnění podkroví, vložení křížových světniček) snad souvisí s pomalu se rozvíjejícím turistickým ruchem v Orlických horách.

Nejvíce hodnotných staveb se dochovalo v sevřeném údolí potoka pod kostelem v dolní části vsi. Mezi nimi vyniká především drobná chalupa č.e. 62. Roubená světnice se zachovanými dřevěnými šambránami oken je na zadní straně napojena k mladší zděné části s kamenným portálkem vysazené v důsledku klesajícího terénu nad podsklepenou podezdívku. Do střechy je vložena vestavba obedněné křížové světničky. Sousední dům č.e. 55 má světnici zevně svisle obedněnou. Velmi zajímavý je dům č.e. 56 (dříve čp. 045) na protějším břehu potoka. Jádrem stavení je opět drobná trojdílná chalupa s roubenou světnicí vysazenou na vysoké podezdívce, druhotně rozšířená o další roubený trakt a překrytá širokou sedlovou střechou s předstupující křížovou světničkou. Sousední chalupa č.e. 63 má světnici roubenou se stěnovými kleštinami, v zadní mladší části se zachoval kamenný vstupní portálek do síně. Blízký dům č.e. 64, dendrochronologicky datovaný do roku 1797, má roubenou světnici na vysoké podezdívce ve svahu. Jednoduchý bedněný štít se širokým podlomením je prolomen dvojicí sdružených okének se stříškou typickou pro oblast Orlických hor. Štítovou stěnu původně obíhala krytá pavlač. Velmi drobná chalupa č.e. 59 s roubenou světnicí se stěnovými kleštinami je patrně torzem původně většího stavení. Pod štítem se zachovalo typické podlomení. Zcela na dolním konci vesnice stojí v údolí hodnotný dům č.e. 67. Přízemní stavení má světnici sroubenou z hraněných trámů se zámkovými spoji, k tradičním detailům patří dřevěné šambrány (okřídli) a výplně oken. Dům kryje mladší sedlová střecha s vaznicovým krovem a s bedněným dvouetážovým štítem. U domu je kamenný taras a torzo kamenné stodoly. Další dvojice zajímavých tradičních stavení se zachovala v údolí přímo pod kostelem. Chalupa č.e. 53 snad pod omítkou skrývá dřevěné jádro. Blízký mlýn č.e. 54 má srubovou omítanou světnici, zadní část zděnou. Druhotně asi na přelomu 19. a 20. století mlýn dostal dnešní poměrně nízkou sedlovou střechu a dřevěné přístavby. Zděná mlýnice pro dvě složení zanikla. Několik osamělých starších domů stojí i ve střední části vsi. Mezi nimi vyniká chalupa č.e. 42 s roubenou světnicí se stěnovými kleštinami (jako jediná dnes obílená) a zděnou zadní částí, krytá střechou s přesahem nad zápražím a s vloženým vikýřem křížové světničky. Severně odtud stojí hodnotná chalupa č.e. 32, která má jako jediná ve vsi zachované roubené konstrukce v celém rozsahu trojdílné dispozice (s výjimkou kamenného chlévku). Srubovou světnici mají zachované i domy č.e. 33 (s druhotně připojeným zadním traktem) a č.e. 40 (s mladším vaznicovým krovem a křížovou světničkou). O samotě na planině „Letní Strany“ stojí dům č.e. 41. Prosté přízemní stavení je zděné, s vaznicovým krovem a hladkou fasádou, v zadní části ale obsahuje zbytek staršího roubeného, velmi drobného objektu. Nad silnicí je bývalá kovárna č.e. 31 patřící k mladší generaci zdejších dřevěných staveb asi až z druhé poloviny 19. století. Přízemí (resp. polosuterén) je kamenné, obsahuje bývalou kovářskou dílnu, obytné patro je roubené, svisle obedněné. Roubená jádra má i několik dalších stavení v Kačerově, např. č.e. 60 v dolní části vsi, nebo č.e. 51 naproti kostelu (rozšířen o druhotnou přístavbu). Původně roubený dům č.e. 39 byl již novodobě přezděn, ze starších detailů se zachovala pískovcová hlava komína.

Mimo jádro vesnice se zachovaly tradiční objekty č.e. 37 (s omítanými stěnami a vaznicovým krovem) a č.e. 38 (hodnotná nabílená chalupa s roubenou světnicí a sedlovou střechou). Na

horním konci vesnice stojí tzv. „Doktorský dům“ č.e. 74 s hladkými fasádami (střídmá eklektická novostavba z roku 1899). Příkladem prostého mladšího zděného stavení asi z první třetiny 20. století je domek č.e. 66 (s přístavbou verandy a bedněným štítem), nebo č.e. 68 (s bedněným polopatrem). Hodnotným příkladem zděné hospodářské stavby je samostatně stojící stodola (zbytek usedlosti) na planině „Letní Strany“ s průčelími členěnými plošnou pásovou bosáží a slepými arkádami (což je prvek, který se objevuje hojněji u hospodářských objektů orlického podhůří). Další stodola se dochovala v jinak zaniklé zástavbě Horního Uhřínova. Objekt č.e. 36 je zcela přestavěná hasičská zbrojnice. Na dolním konci vesnice se zachovaly terénní relikty zaniklého mlýna včetně drobného náhonu.

Zajímavý je i soubor objektů drobné vesnické vybavenosti. Nad mlýnem č.e. 54 je pěkný kamenný klenutý mostek asi již z první poloviny 19. století, mladší kamenný silniční mostek asi z počátku 20. století se nachází směrem proti proudu potoka. V údolí potoka se uplatňují hráze čtyř zaniklých a jednoho dosud existujícího rybníčku. Mezi vodohospodářská díla se řadí zpevnění koryta potoka kamennými zídkami. Pozornost zasluhují i tři studánky s kamennými průčelími a klenutými interiéry – u domu č.e. 59, u mlýna č.e. 54 a nad cestou ve svahu v jihovýchodní části vsi (s kamenným portálkem). Charakter vesnice doplňují aleje stromů podle obou silničních komunikací.

Dominantou a nejvýznamnější památkou je původně farní kostel sv. Kateřiny, stojící na svahu návrší nad údolím. Dnešní svatyně, vybudovaná na místě starší raně barokní stavby dřevěné, je raně klasicistní novostavbou z let 1796–98 s četnými dozvuky baroka. Jednolodní kostel s odsazeným presbytářem se sakristií v ose má v západním průčelí vysokou věž završenou jednoduchou cibulovou bání. Pozornost zasluhuje především krásný klasicistní západní portál s kolovratským erbem a vročením 1798. Kostel je obklopen donedávna neudržovaným hřbitovem s kamennou ohradní zdí a zbytky márnice. Na hřbitově se zachovalo několik secesních i starších náhrobků. Zaniklý filiální dřevěný kostel ve vsi existoval již v 17. století v místě dnešního kříže. Nad kostelem přes silnici je situován areál bývalé fary č.e. 29, původně přízemní roubené stavení snad z konce 18. století, znehodnocené novodobými primitivními úpravami a přístavbami. V sousedství kostela je i bývalá škola čp. 73. Patrové stavení s jádrem snad již z počátku 19. století má zděné přízemí a roubené, svisle obedněné patro s mladším vaznicovým krovem. Za školou je hospodářská budova krytá valbovou střechou. U silnice ve střední části vsi stojí prostá kaplička Panny Marie z roku 1858. Drobná výklenková kaplička asi z přelomu 19. a 20. století vznikla i na dolním konci bývalého Horního Kačerova. Za kostelem stojí hodnotný kříž klasicistního tvarosloví s reliéfem Bolestné Panny Marie na soklu datovaný do roku 1803. Další, velmi hodnotný kříž je situován v údolí u potoka na místě tradičně považovaném za polohu nejstaršího kačerovského kostela. Tento krásný pískovcový kříž, vztyčený roku 1793 a obnovený 1854, má na reliéfně zdobeném soklu rokokovou ornamentiku. Třetí významnou drobnou sakrální památkou je sousoší Piety u silnice jihovýchodně od kostela z roku 1832. Sokl s polychromovaným reliéfem zobrazujícím Krista v Getsemanské zahradě je tvarově klasicistní s gotizujícími prvky, vlastní skulptura Piety může být mladší (z druhé poloviny 19. století?). Další kříž (resp. jeho torzo) z přelomu 19. a 20. století stojí u bývalé fary. Pod skalkou ve střední části vsi je památník obětem I. světové války v podobě nahrubo opracovaného žulového bloku.

Za nejstarší jádro vesnice lze hypoteticky považovat rozvolněnou řadu velkých usedlostí, situovaných převážně v dolní části vesnice na vyvýšené plošině nad pravým (západním) břehem údolí, mezi silnicí z Rychnova a hranou svahu. Na usedlosti navazovaly dosti široké rovnoběžné pásy záhumenicové pluziny proměnlivé šířky, vedené napříč plochým temenem

hřbetu až na svahy údolí Kněžné. Až na výjimky všechny tyto usedlosti, pro které se vžil název místní trati „Letní Strana“ („Sommer Seite“), zanikly v době po roce 1945. Obdobná parcelace plužiny byla i na protější východní (levobřežní) straně údolí, i když zde neshledáváme žádné větší usedlosti, a dále na svazích dnes zcela zaniklého Horního Kačerova v místní trati „Horní Strana“ („Obere Seite“). Zde vykazovala parcelace lánové plužiny největší pravidelnost. Předpokládaná nejstarší část zástavby Kačerova tedy patří mezi lineární (údolní) lánové vesnice. Poloha nejstaršího kačerovského kostela není přesně doložena. Podle místní tradice se nacházel v údolí pod dnešním kostelem, na místě kamenného kříže z r. 1773. Dlouhodobá stagnace a do jisté míry i odlehlost tohoto území byly patrně příčinou absence tlaku na stavební rozvoj v této lokalitě a zabránily vzniku devastující neregulované nové výstavby, tak typické pro většinu našich vesnických sídel. Pouze na parcelách po zaniklých usedlostech bylo postaveno několik chatových objektů, jež jsou však mimo přímý kontakt s historickým prostředím, od něhož jsou zpravidla ještě navíc odcloněny vzrostlou zelení a svým ztvárněním i materiálův se snaží respektovat daný kontext, takže nepředstavují vážnější rušivý prvek. Kromě obytných stavení zde nechybí ani další nezbytné charakteristické stavební atributy vesnického sídla, jako je vedle již jmenovaného kostela například mlýn, škola z 1. poloviny 19. století, kovárna z konce 19. století, několik památek drobné sakrální architektury (kaple, výklenkové kapličky, kamenné kříže, sousoší Piety), kamenné klenuté mostky, studánky aj.

Rovněž krajinné prostředí obce Kačerov lze hodnotit jako zcela ojediněle zachovalé, krajinářsky působivé s vysokými estetickými kvalitami. V jeho rámci se obzvláště výrazně uplatňuje kostel sv. Kateřiny, situovaný v dominantní pozici nad postupně se zužujícím a do terénu se zařezávajícím údolím Liberského potoka, který tvoří přirozenou a historicky danou osu celého sídelního celku. Část úbočí nad stávající zástavbou je dosud využívána k lučnickému hospodaření a představuje tak cenný relikt kdysi zde probíhající plužiny.

Přínosy památkové zóny – Prohlášení památkové zóny má význam především jako opatření k uchování kulturních hodnot nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, vytvoření optimálních podmínek pro zachování prostředí kulturních památek, udržení a další zlepšení kvality životního prostředí. Tyto přínosy jsou nevyčísitelné. V případě prohlášení památkové zóny lze očekávat zvýšení atraktivity území pro turistický ruch. Jedná se ale o přínosy velmi obtížně vyčísitelné vzhledem k tomu, že skutečnou výši příjmů z cestovního ruchu ovlivňuje řada dalších faktorů, především rozsah zpřístupnění místních atraktivit veřejnosti, doplňková kulturní nabídka, úroveň propagace apod.

Na území památkové zóny se rovněž minimalizuje riziko vzniku nevhodných realizací ovlivňující prodejnost nebo snižující hodnotu nemovitostí. Podle dosavadních zjištění nemá prohlášení památkové zóny negativní vliv na cenu jednotlivých nemovitostí situovaných v památkově chráněném území. To svědčí o skutečnosti, že pozitivní stránky existence památkové ochrany do velké míry kompenzují dopady na práva vlastníků nemovitostí. V regionu Orlických hor se do dnešní doby dochovalo malé procento vesnických lokalit, které si udržely svůj tradiční ráz. Právě Kačerov představuje památkově nejceněnější vesnický celek v rozsáhlé oblasti Orlických a lze ho řadit mezi nejhodnotnější vůbec i v rámci celých východních Čech.

Dopady na práva a povinnosti vlastníků nemovitostí na území památkové zóny – Vlastníkům (správcům, uživatelům) nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale nachází se na území památkové zóny, vzniknou povinnosti vyplývající ze zákona č. 20/1987 Sb. Jedná

se hlavně o povinnosti žádat o závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Stávající legislativní úprava neumožňuje, aby výkonné orgány památkové péče z moci úřední ukládaly vlastníkům nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale nachází se na území památkové zóny, povinnosti spočívající ve stavbě, změně stavby nebo udržovacích pracích. Veškeré záměry tedy vychází z aktivní vůle vlastníků, přípustnost realizace však může být závazným stanoviskem orgánu památkové péče vázána na splnění konkrétních podmínek.

Ostatní

Opatřením obecné povahy jsou přímo dotčeny:

- Obec Zdobnice, na jehož území se památková zóna rozkládá;
- Městský úřad Rychnov nad Kněžnou
- Krajský úřad Královéhradeckého kraje
- Ministerstvo kultury
- fyzické a právnické osoby – vlastníci (správci, uživatelé) nemovitostí, stavebníci.

Opatřením obecné povahy je nepřímo dotčeným subjektem Národní památkový ústav, který jako odborná organizace zřízená Ministerstvem kultury zajišťuje podporu státní správy v oblasti ochrany zájmů památkové péče a místně příslušný stavební úřad, který vydává doklady podle zákona č. 183/2006 Sb., (stavební zákon).

Výkon státní správy včetně příslušné kontroly zajišťují již existující orgány veřejné správy ve spolupráci s příslušným pracovištěm Národního památkového ústavu. Systém je plně funkční a je schopen pojmout předpokládané navýšení agend. Implementace bude uskutečněna především prostřednictvím orgánů veřejné správy – Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou a Krajského úřadu Královéhradeckého kraje v rámci výkonu státní správy v oblasti památkové péče, stavebního řádu a územního plánování. Zákon č. 20/1987 Sb., určuje způsob výkonu státní správy v památkové zóně a úkoly jednotlivých orgánů památkové péče. Výkon státní správy probíhá ve značném rozsahu v návaznosti na stavební zákon a správní řád.

Náklady spojené s výkonem státní správy v oblasti památkové péče vzniknou orgánům, které tuto státní správu vykonávají. Jedná se zejména o náklady na vydávání závazných stanovisek podle § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., které vzniknou především Městskému úřadu Rychnov nad Kněžnou, jako výkonnému orgánu památkové péče. Rozhodnutí jsou vydávána průběžně na základě žádostí vlastníků nemovitostí v památkových zónách nebo jiného správního orgánu, především stavebního úřadu. Četnost rozhodování je ovlivněna výší stavební aktivity v daném území, což souvisí s jeho charakterem a rovněž aktuální ekonomickou situací. U objektů, které jsou kulturními památkami, nedojde v souvislosti s prohlášením památkové zóny k žádnému navýšení agend.

Ekonomické dopady vyplývající z prohlášení památkové zóny lze do budoucna výrazně zmírnit vydáním plánu ochrany, kterým může být snížena administrativní zátěž veřejnosti i výkonného orgánu památkové péče. Vyloučením povinnosti žádat o vydání závazného stanoviska k některým nemovitostem nebo pracím na nemovitostech může dojít k podstatnému snížení objemu související agendy.

Pokud se týká korupčních rizik, z praxe nejsou známy žádné korupční kauzy, které by se týkaly výkonu veřejné správy v oblasti státní památkové péče. V případě provázaného systému výkonu veřejné správy, který je založen na skutečnosti, že podklady pro vydávání závazných stanovisek vytváří odborná organizace, závazné stanovisko vydává orgán památkové péče a na jeho

základě následně rozhoduje stavební úřad, vzniká poměrně malý prostor pro korupční jednání. Veškeré postupy správních orgánů jsou dostatečně upraveny související legislativou, nedochází ke koncentraci pravomocí, je vykonávána kontrolní činnost.

Výzva k připomínkám a námitkám

Návrh opatření obecné povahy spolu s odůvodněním Ministerstvo kultury projednalo s dotčenými orgány, kterým je Krajský úřad Královéhradeckého kraje.

V souladu s ustanovením §172 odst. 4 a 5 správního řádu mohou dotčené osoby, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit písemné připomínky ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění k Ministerstvu kultury. Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohou podat proti návrhu opatření obecné povahy písemné a odůvodněné námitky k Ministerstvu kultury ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění.

Vypořádání se s připomínkami a rozhodnutí o námitkách:

– doplní se po projednání návrhu podle postupu stanoveného v § 172 správního řádu.

V Praze dne 2015

.....
Mgr. Jiří Vajčner, PhD.
ředitel odboru památkové péče

Příloha k opatření obecné povahy č. /2015:
– Orientační mapa území památkové zóny Kačerov